

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Minister VWS

Deadline: 31-03-2021

**Directie Publieke
Gezondheid**
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Ontworpen door

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e

T 5.1.2e
M

5.1.2e @minvws.nl

Datum Document

Kenmerk
1849267-220152-PG

Bijlage(n)

nota

(ter beslissing) Opties voor pleidooi ten aanzien van de
pelsdierhouderij in EU-verband

5.1.2e

5.1.2e

30/3

1 Aanleiding voor deze nota

VWS en LNV hebben op 31 december jongstleden toegezegd aan de Tweede Kamer dat zij in EU-verband zullen pleiten voor een verbod op de pelsdierhouderij.¹ Dit punt is nader toegelicht in de brief van u van 12 januari jl.² De minister van LNV heeft inmiddels binnen haar departement aangegeven deze inzet stevig vorm te willen geven. In de nota worden drie opties voor een intensieve inzet geschetst. Ook treft u de korte termijnplanning aan.

2 Beslispunten, advies en mogelijk alternatief

Ik adviseer u akkoord te gaan met:

- het voortzetten van het eerdere pleidooi voor verplichte bestrijding van SARS-CoV-2 bij nertsen en andere marterachtigen, en dit uit te breiden naar wasbeerhonden (optie A).
- het uitbreiden van de inzet naar een verbod op de commerciële pelsdierhouderij, dat meer diersoorten omvat (optie B).
- het later dit jaar beslissen of de tussenoplossing wordt: een tijdelijk fok- of houdverbod van nertsen en wasbeerhonden voor de duur van de coronapandemie (optie C).
- het samen optrekken van Landbouw- en gezondheidsattachés om de EU-lidstaten (EULS) -standpunten in de hoofdsteden te beïnvloeden.
- het ter informatie noemen van dit onderwerp door Nederland en gelijkgestemde EULS in de Gezondheidsraad van 15 juni 2021.

Indien de minister van LNV en u akkoord zijn zal het proces zoals hieronder geschetst in gang worden gezet.

¹ Kamerstukken II 2020/21, 28 286, nr. 1166.

² Kamerstukken 2020/21, 25 295, nr. 874.

In verband met agendering in de Landbouw- en Visserijraad op 21 april as. verzoek ik u het akkoord voor het einde van de maand door te geven.

**Directie Publieke
Gezondheid**
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Kenmerk
1849267-220152-PG

3 Samenvatting en conclusies

Het pleidooi in de EU kan, in samenhang, vormgegeven worden door middel van drie elementen:

- A. Inzet op geharmoniseerde monitoring en bestrijding van SARS-CoV-2 bij nertsen, andere marterachtigen en wasbeerhonden; en
- B. een permanent verbod op de commerciële pelsdierhouderij. Dit houdt meer diersoorten in dan alleen nertsen; en als draagvlak hiervoor ontbreekt
- C. een tijdelijk verbod op het fokken of houden van nertsen en wasbeerhonden voor de duur van de coronapandemie (tussenoplossing).

A. Geharmoniseerde monitoring en bestrijding SARS-CoV-2

- Er is momenteel een Europese meldplicht voor SARS-CoV-2-infecties bij nertsen en andere marterachtigen. Dit was een verzoek van Nederland.
- Daarnaast heeft Nederland gepleit voor geharmoniseerde monitoring en bestrijding van SARS-CoV-2 bij nertsen en andere marterachtigen. Op 10 maart heeft de EC een voorstel voor monitoring gedaan, dat toeziet op marterachtigen en wasbeerhonden. Voor zowel nertsen als wasbeerhonden is aangetoond dat zij vatbaar zijn voor besmettingen met SARS-CoV-2. Het voorstel wordt mogelijk deze maand aangenomen door de EULS.
- De minister van LNV blijft in de komende maanden pleiten voor geharmoniseerde bestrijding van SARS-CoV-2 bij nertsen, andere marterachtigen en wasbeerhonden.

B. Permanent verbod op de commerciële pelsdierhouderij

- De minister van LNV zet ondertussen sterk in op een verbod op de commerciële pelsdierhouderij, dat in ieder geval ziet op nertsen, wasbeerhonden, vossen en chinchilla's.
- Dierenwelzijn en ethische aspecten zijn toonaangevend in dit pleidooi: er is al lang discussie over het houden van dieren voor uitsluitend hun pels. De dieren kunnen geen soorteigen gedrag uitoefenen. Als gevolg van kooihuisvesting hebben ze verwondingen, ervaren ze ongemak en kunnen de dieren geen soorteigen gedrag uitoefenen. De focus op dierenwelzijn en ethiek laat onverlet dat u gebruik kunt maken van het momentum gecreëerd door Covid-19, al is voor vossen en chinchilla's niet aangetoond dat zij gevoelig zijn voor besmettingen met SARS-CoV-2-infecties.³
- Dit verbod is permanent. Het biedt daarmee ook een basis voor het import- en verkoopverbod zoals beoogd in de motie-Futselaar.⁴ Het eenzijdig weren van producten is nu niet mogelijk vanwege regels van de Wereld handelsorganisatie (WTO) hieromtrent.

C. Tijdelijk fok- of houdverbod nertsen en wasbeerhonden

- Na de inventarisatie van het krachtenveld kan worden besloten tot inzet op een tijdelijk fok- of houdverbod voor nertsen en wasbeerhonden, vanwege mogelijke reservoirvorming en mutaties van SARS-CoV-2 in de nertsen- en wasbeerhondenhouderij. Volks- en diergezondheid staat dan centraal.

³ Humane Society International, "Fur Farming, COVID-19 and Zoonotic Disease Risks", p. 11-12.

⁴ Kamerstukken 2020/21, 35 570, nr. 39.

- De *Animal Health Regulation* (AHR) is vanaf 21 april 2021 van toepassing. De AHR kent aan de Europese Commissie (EC) bevoegdheden toe om maatregelen te nemen bij besmettingen en klinische verschijnselen van onder de AHR aangewezen dierziekten, of in het geval van dwingende redenen van urgentie. Aan de inzet van deze bevoegdheden kleven wel haken en ogen, waaronder de eis van proportionaliteit. De minister van LNV kan (samen met EULS) aan de EC vragen om van de bevoegdheden gebruik te maken, voor de EC ter beoordeling.
- Een tijdelijk verbod kan een fok- of houdverbod inhouden. Bij een fokverbod kunnen ondernemers makkelijker opstarten als er geen houdverbod op volgt, omdat zij (honderden tot duizenden) fokdieren per bedrijf mogen houden. De bedrijven blijven in de tussentijd een risico voor besmettingen met SARS-CoV-2. Enkel dieren die geen fokdieren zijn, worden gepeld en verwaard. Een fokverbod is economisch gezien wel een zeer zwaar instrument. Het houdt in geval van de nertsenhouderij in dat de houders tenminste één jaar inkomen zullen missen, terwijl de kosten doorlopen.
- Een fokverbod voor 2021 is zinloos, omdat de dieren al gedekt zijn. Bij een houdverbod is het redelijker om de pelsperiode af te wachten, omdat bij een te snelle realisering ervan tienduizenden (net geboren) dieren preventief worden gedood. Dat past niet bij het Nederlands beleid om gezonde dieren niet onnodig te doden. In Nederland is ook niet preventief geruimd.
- Na de pelsperiode is meer inzicht over het verloop van de humane epidemie en besmettingen bij nertsen en wasbeerhonden. Dit is relevant voor zover de minister van LNV en u de onderbouwing relateren aan het OMT-Z-advies (dat toegespitst was op de Nederlandse situatie met een hoge bedrijfsdichtheid en grote bedrijven). Daarin werden risico's van reservoirvorming beschreven bij een afnemende humane epidemie. Het OMT-Z noemde ook mutatie-risico's, waarvan alleen sprake is als bedrijven de komende maanden daadwerkelijk worden besmet.
- Een tijdelijk verbod kan gedurende één tot twee jaar van toepassing zijn, afhankelijk van de noodzaak van een dergelijk verbod in relatie tot de Covid-19-pandemie. Inzichten over het verloop van SARS-CoV-2-besmettingen bij nertsen en mensen kunnen meegenomen worden bij voortzetting ervan.

Gremia

- De Landbouw- en Visserijraad (LVR), Gezondheidsraad en raads werkgroep van *Chief Veterinary Officers* (CVO) zijn de geëigende gremia.
- Op 10 maart heeft een CVO-bijeenkomst plaatsgevonden.
- De LVR-agenda's van april en mei lenen zich bijvoorbeeld voor de inbreng van de inzet. Van belang is of Nederland voor die tijd gelijkgestemde landen gevonden heeft om een gezamenlijk standpunt mee voor te bereiden. Het krijgen van gedegen draagvlak is van groter belang dan snelle agendering.

Processtappen

- Als de minister van LNV en u akkoord gaat met het advies gaat Nederland op ambtelijk niveau in gesprek met Zweden en Denemarken over bovenstaande voorstellen. Afhankelijk van de reactie van deze landen kunnen ook gesprekken ingepland worden met België, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Luxemburg. Na gesprekken met Denemarken, Zweden en (eventueel) een paar andere landen kan ook geconcludeerd worden dat inzet op een permanent of tijdelijk verbod nu niet opportuun is.

**Directie Publieke
Gezondheid**
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Kenmerk
1849267-220152-PG

- Ondertussen wordt via de Permanente Vertegenwoordiging, landbouwraden en/of ambassades in hoofdsteden gevraagd naar andere standpunten van lidstaten.
- Met gelijkgestemde lidstaten stelt LNV een *position paper* op. Nederland zoekt hierna naar lidstaten die dit initiatief (mede) willen ondertekenen. Landbouw- en gezondheidsattachés trekken samen op om de EULS-standpunten in de hoofdsteden te beïnvloeden.
- Agendering onder AOB in de LVR moet aan het einde van de maand ervoor kenbaar gemaakt worden aan de Mertens-Groep en daarna aan Coreper I.
- Het onderwerp kan door Nederland en gelijkgestemde EULS ter informatie genoemd worden in de Gezondheidsraad van 15 juni 2021.

**Directie Publieke
Gezondheid**
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Kenmerk
1849267-220152-PG

Toelichting

Overwegingen met betrekking tot mogelijk in te zetten instrumenten

B. Permanent verbod op de commerciële pelsdierhouderij

- Een permanent verbod vraagt om een nieuw regelgevend instrument. Een juridisch kader wordt in dat geval door de EC voorgesteld.
- De planning zal vervolgens onder meer afhangen van de snelheid waarmee het voorzittende land dit wenst op te pakken en de mate waarin de onderhandelingen in onder meer de Raad en het Parlement vorderen.
- De sluiting van locaties brengt regulering van eigendom in de zin van artikel 17 van het Handvest (vgl. artikel 1 Eerste Protocol EVRM) mee. De pelsdierhouders (honderden in de EU), moeten worden gecompenseerd.
- Alles bij elkaar is dit vermoedelijk een traject van jaren.

C. Tijdelijk fok- of houdverbod nertsen en wasbeerhonden

- Het is uiteindelijk aan de EC om te bepalen of zij SARS-CoV-2 als dierziekte aanwijst en om te beoordelen of ze de aan haar toegekende bevoegdheden in de AHR in wil zetten. Er zijn redenen om aan te nemen dat de EC dit niet zal doen. De EC gaf al aan SARS-CoV-2 bij marterachtigen niet op te nemen als dierziekte in de AHR-lijst. Wel heeft ze een meldplicht ingevoerd en heeft ze informeel aangegeven dit na april 2021 te willen regelen in richtlijn 2003/99. Verplichte monitoring, zoals nu wordt voorgesteld door de EC, zou gelden tot maart 2022. De EC heeft nog geen voorstel voor bestrijding voorgelegd.
- Een tijdelijk verbod voor alle locaties waar nertsen en wasbeerhonden gehouden worden — ook locaties waar geen sprake is van besmettingen of klinische verschijnselen — verder dan waar de bevoegdheden van de EC voor bedoeld zijn. In de AHR wordt een tijdelijk verbod niet expliciet als maatregel genoemd. Rechtvaardiging en proportionaliteit van die inzet luisteren nauw.
- Regulering van eigendom (artikel 17 van het Handvest) zal aan de orde zijn.
- De inzet van de aan de EC toegekende bevoegdheden kan precedent vormen voor andere situaties waarin sprake is van dierziekten met een potentieel zoönotisch karakter (zoals vogelgriep). Dit kan consequenties hebben voor Nederlandse houders van dieren.

Internationaal krachtenveld

- Op basis van de huidige informatie over het internationale krachtenveld kan worden aangenomen dat er (nog) weinig draagvlak voor de elementen is.

B. Permanent verbod op de commerciële pelsdierhouderij

- Een blokkerende minderheid, bestaande uit o.a. Oost-Europese EULS en Denemarken, is tegen een permanent verbod. Potentiële medestanders zijn België, Duitsland, Luxemburg en Oostenrijk.

- België: Vlaanderen heeft sinds 2018 een pelsdierhouderijverbod. Er is sprake van een transitieperiode tot 1 december 2023. Wallonië voerde in 2015 een verbod op de pelsdierhouderij in. Brussel deed hetzelfde in 2017.
- De welzijnsstandaarden voor pelsdierhouderijen zullen in Duitsland vanaf 2022 zo hoog zijn dat de sector niet meer economisch levensvatbaar is.
- Luxemburg heeft sinds 2018 een verbod op de pelsdierhouderij.
- Oostenrijk heeft een verbod op de pelsdierhouderij sinds 2005.
- Bij de inzet op een permanent verbod kan het draagvlak voor een tijdelijk verbod komen te vervallen.

**Directie Publieke
Gezondheid**
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Kenmerk
1849267-220152-PG

C. Tijdelijk fok- of houdverbod nertsen en wasbeerhonden

- Voor een tijdelijk verbod kan Nederland mogelijk een coalitie vormen met Denemarken, Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk.
- Denemarken heeft tot en met 31 december 2021 een verbod op de nertsenhouders ingesteld. Ongeveer 50 Deense nertsenhouders hebben in de media aangegeven dat zij hun werkzaamheden in 2022 op willen pakken.
- Duitsland gaf in de LVR van november duidelijk aan dat de EC zou moeten komen met een onderzoek naar de wenselijkheid van het houden van pelsdieren in de EU. Daarop is toen geen reactie gekomen.
- In 2020 stelde de Franse minister van Ecologische Transitie een nertsenhoudersverbod in, met overgang tot 2025. Frankrijk telde vier bedrijven.
- Oostenrijk stelde in 2005 pelsdierhouderijverbod in. De Oostenrijkse minister van Gezondheid stuurde op 12 februari jongstleden een brief naar de Euro-commissaris voor Gezondheid over de nertsenhouders in relatie tot SARS-CoV-2. Hij wijst op mogelijkheden die de AHL zal bieden om actie te ondernemen. Dierenwelzijn wordt ook in de brief aangestipt.
- Vanwege de coronapandemie is in Zweden een tijdelijk fokverbod ingesteld.
- Italië verlengde onlangs een tijdelijk nertsenhoudersverbod uit november 2020.
- Bij de inzet op een tijdelijk verbod kan het draagvlak voor een permanent verbod komen te vervallen.

Pelsdierhouderijen in de EU

- Sinds december 2020 bevinden zich nog ongeveer 700 nertsenhouders in Finland, Griekenland, Litouwen en Polen. Ook in Bulgarije, Frankrijk, Ierland, IJsland, Italië, Letland, Roemenië, Spanje, Zweden zijn er tezamen nog 100 nertsenhouders (EFSA, december 2020).
- Daar waar Nederland en Denemarken zwaar getroffen zijn, was bij de andere grote spelers Polen en Finland geen sprake van grootschalige besmettingen. Sinds januari 2020 is SARS-CoV-2 in 400 nertsenhouders in de EU/EEA gedetecteerd: 290 in Denemarken; 69 in Nederland; 21 in Griekenland; 13 in Zweden; 3 in Spanje; 2 in Litouwen; 1 in Frankrijk; en 1 in Italië.
- Finland was in 2018 de op een na grootste producent (na China) van vellen van vossen en wasbeerhonden. Finland heeft circa 700 pelsdierhouderijen met 750 productielocaties, waarvan circa 100 wasbeerhondenhouders. In Europese landen worden verder alleen in Polen wasbeerhonden gehouden.⁵

4 Draagvlak politiek

- De Kamerleden Ouwehand (PvdD), Klaver (GroenLinks) en De Groot (D66) dienden op 3 november 2020 een motie in met het verzoek aan de regering om zich sterk te maken voor een importverbod op bont en bontproducten

⁵ IMVO, Dierenwelzijn in de kleding- en textielsector (2018), p. 116.

vanwege de volksgezondheid. De motie besteedt specifieke aandacht aan wasbeerhonden.⁶

- Met de motie-Futselaar (SP) werd de regering verzocht om te pleiten voor een import- en verkoopverbod op bont in de EU vanwege ethische bezwaren en het beneden peil zijn van dierenwelzijn in de industrie.⁷
- Vier organisaties (Bont voor Dieren, de Dierenbescherming, *World Animal Protection* en Stichting AAP) stuurden de minister van LNV een brief met de gezamenlijke oproep om in de EU te pleiten voor een op zijn minst tijdelijk verbod op de nertsenhoudery in de EU, en een vervoersverbod van nertsen en huiden.
- Bont voor dieren heeft een gesprek met de minister van LNV aangevraagd over een importverbod op bont in Nederland. In een schriftelijke reactie wordt aangegeven dat mogelijkheden in de EU onderzocht worden. Een gesprek is niet opportuun.

**Directie Publieke
Gezondheid**
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Kenmerk
1849267-220152-PG

5 Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

N.v.t.

6 Financiële en personele gevolgen

N.v.t.

7 Juridische aspecten en haalbaarheid

N.v.t.

8 Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

- De te volgen lijn is afgestemd met LNV en met VWS/IZ-PV Brussel. Een gelijkkluidende nota wordt parallel aan de minister van LNV voorgelegd voor akkoord.

9 Gevolgen administratieve lasten

N.v.t.

10. Toezeggingen

N.v.t.

11. Fraudetoets

N.v.t.

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e

⁶ Kamerstuk 25 295, nr. 686.

⁷ Kamerstuk 35570 XIV, nr. 39.